

Overvloedig daglicht

In mei 2019 opende de nieuwbouw 'Vrouw, kind en erfelijkheid', onderdeel van het UZ Leuven op de Gasthuisberg campus. Met dit ontwerp zette het Rotterdamse architectenbureau Gortemaker Algra Feenstra (G.A.F. architects) een nieuwe stap in een al jaren lopend proces. Architect Maurits Algra en interieurarchitect Jeroen Warnaar vertellen hoe daglicht sturend was in hun ontwerp.

Het UZ Leuven dateert uit de jaren zeventig van de vorige eeuw. Al snel bouwde men er afdelingen bij, wat leidde tot wildgroei. Om die in te dammen, kwam er in 2003 een masterplan dat de campus in vier sectoren opdeelde, als een hart met vier kamers: wetenschappelijk onderzoek, onderwijs, een ambulante en een algemeen ziekenhuis. Nieuwbouw moest voortaan bestaan uit losstaande paviljoens met een uitgesproken

Opdrachtgever **UZ Leuven**
Ontwerp **Gortemaker Algra Feenstra architects i.s.m. Archipelago**
Ontwerpteam **Maurits Algra, Tycho Saariste, Jeroen Warnaar, Stef Wevers, Kay Verkaik**
Projectinrichting/losse meubelen **Forum Office**
Laboratoriummeubelen en tafelframes **Kupan (via Jansen Cleanrooms)**
Vloeren **Gerflor (pvc), Moso Industriale (parket), Duracryl (Durabella terrazzo), Forbo Flotex (tapijt)**
Vinylbehang **Vescom**
Wandbescherming **Cliniwall**
Stabiliteit en technieken **Macobo-Stabo**
Uitvoering **Wycor, Building Group Jansen, Cordeel (hoofdaannemer)**
Oppervlak **38.000 m²**

signatuur. G.A.F. architects is een van de architectenbureaus die dit masterplan invullen in samenwerking met partner-architect Archipelago. Architect Maurits Algra: "Het masterplan voorziet in een overzichtelijke campus, waarin straten en pleinen een stedelijke structuur vormen. Ieder paviljoen vormt daarin een stedelijk blok met een eigen uitstraling." Voor de nieuwbouw van 'Vrouw, kind en erfelijkheid' ontwierp G.A.F. architects een stoer, vierkant gebouw. Het heeft royale vensters, geordend in een ritmisch patroon. De strenge gevel wordt getemperd door het gebruik van verfijnde bakstenen, gemetseld zonder stootvoegen. Een glazen passage verbindt de nieuwbouw met het Gebouw voor Kritieke Diensten, dat het bureau in 2014 neerzette.

FOTO LINKS
Ontvangsthal vanaf achterzijde, met royaal daglicht.

FOTO BOVEN
Zorgbalie bekleed met driedimensionaal gevormd bamboehout.

FOTO ONDER
Ontvangsthal met inschrijfbalie in organische natuurvormen.

FOTO BOVEN

Ontvangsthal vanaf achterzijde met royaal daglicht en organisch gevormde banken.

FOTO MIDDEN

Rondom de hoge wanden van de entreezone hangen verticale, witmetalene lamellen. Zij vormen een 'gordijn' dat samenhang geeft en bevordert de akoestiek. Ook beschermen zij de behandelruimtes op de eerste verdieping tegen inkijk.

FOTO ONDER

Exterieur met semi-openbare straat tussen UZ Leuven - Vrouw, kind en erfelijkheid en UZ Leuven - Kritieke Diensten

Contact met de buitenwereld

Interessant is dat het nieuwe gebouw vijf afdelingen huisvest die voorheen verspreid over de campus lagen. Het betreft kindergeneeskunde, gynaecologie & verloskunde, erfelijkheid, urologie en neonatologie. Omdat deze disciplines zo nauw verweven zijn, besloot de directie deze te concentreren. De artsen en verpleegkundigen van de verschillende afdelingen komen elkaar nu automatisch tegen, met als gevolg een vruchtbare, informele samenwerking en een multidisciplinaire aanpak. Ook konden de nieuwste, razendsnelle ontwikkelingen binnen de kindergeneeskunde worden geïntegreerd in de nieuwbouw. Op de bovenste verdieping ligt bovendien een school waar de patiëntjes onderwijs kunnen volgen.

“Leidend in ons interieurontwerp was het daglicht”, zegt interieurarchitect Jeroen Warnaar. “We hebben het gebouw zo ontworpen dat het overal binnenvalt zodat er direct contact is met de buitenwereld. Dat werkt positief en genezend. Het is een ziekenhuis voor vrouwen en kinderen en daarom wilden we een vriendelijke, open atmosfeer. Op alle zes verdiepingen. Geen benauwde gangen met aan weerszijden patiëntenkamers of kantoren. We hebben zes royale patio's ontworpen die het daglicht direct toelaten. Evenredig over de plattegrond verspreid.” De patio's verschillen per verdieping. Ze hebben getrapte zwevende terrassen die zorgen voor extra ruimte, maar de lichtinval nooit onderbreken. Zo ervaren de patiënten, bezoekers en medewerkers altijd een rechtstreeks contact met buiten.

Natuurvormen

Net als het gebouw is ook het interieur strak orthogonaal. Om de majestueuze ontvangsthal op de begane grond een vriendelijk-uitnodigende uitstraling te geven, koos G.A.F. architects organische natuurvormen: kiezestructuren, blad- en schelpvormen. De gestroomlijnde receptie, inschrijfbalie en de diverse verpleegposten meanderen nu als eilanden in de zee van ruimte. De gebruikte materialen en kleuren ondersteunen het concept van rust en vriendelijkheid. De fraaie, witte terrazzo-vloeren bevatten deeltjes Carrara-marmer, schelpparelmoer en glas. “Zij reflecteren het licht zoals in een besneeuwd landschap”, zegt Warnaar. “Dat werkt ontspannend en rustgevend. In de vloeren hebben we de diverse 'eilanden' geaccentueerd met bamboe. Om het natuurgevoel te versterken. Hout in een ziekenhuis is lastig vanwege de hygiëne, maar in de entreezone was het toegestaan. Op de overige verdiepingen zijn materialen met een houtuitstraling gebruikt. De losse meubels die wij overigens niet zelf konden kiezen, werken door hun ronde vormen uitnodigend.”

FOTO BOVEN

Ontvangsthal met de diverse verpleegposten in organische natuurvormen.

FOTO ONDER

Bij de quarantainekamers zijn in de gangen aparte nissen ontworpen zodat ouders en het geïsoleerde kind elkaar toch kunnen zien.

Rondom de hoge wanden van de entreezone hangen verticale, witmetalene lamellen. Zij vormen een ‘gordijn’ dat samenhang geeft en bevordert de akoestiek. Ook beschermen zij de behandelruimtes op de eerste verdieping tegen inkijk. De daklichten in de zes patio’s worden gecamoufleerd door horizontale, witte liggers. Waar privacy noodzakelijk was – bij de zorgbalies en verpleegposten – plaatsten de architecten glazen schermen. Deze balies zijn steeds bekleed met driedimensionaal gevormd bamboehout. Dat geeft herkenning en vergemakkelijkt de oriëntatie. Door het hele gebouw ligt een ‘loper’ die steeds naar het daglicht voert. Warnaar: “Zij liggen parallel aan de patiëntenkamers, maar zijn net asymmetrisch geplaatst. Daardoor lopen bezoekers en medewerkers vanzelf niet te dicht

langs de patiëntenkamers, waarvan de schuifdeuren vaak openstaan. Ook dat verhoogt de privacy.”

Reactiverend ziekenhuis

G.A.F. architects, dat ziekenhuizen bouwt in onder meer Finland, Zuid-Afrika, Frankrijk en Saudi-Arabië, ontwikkelde in de loop der jaren een eigen concept: het zogeheten ‘reactiverend ziekenhuis’. Warnaar: “Het centrale idee is dat patiënten zo snel mogelijk mobiliseren. Een kamer moet je daarom niet enkel rond het bed ontwerpen, maar zo vormgeven dat hij patiënten stimuleert hun bed te verlaten. Daarom is er ook aandacht voor de omliggende verblijfsruimtes zoals een ouderlounge of speelkamer. De kamers zijn groter dan standaard en huiselijk van karakter. Ook hebben zij een eigen doucheruimte, een zit-slaapbank en een klein werkbureau. Zo kunnen ouders bij hun kind overnachten. Bij de quarantainekamers zijn in de gangen aparte nissen ontworpen zodat ouders en het geïsoleerde kind elkaar toch kunnen zien.”

Het nieuwe ziekenhuis is niet volgens leeftijd, maar op ziektebeeld ingedeeld. Hersen-patiëntjes van nul tot veertien jaar liggen nu op dezelfde afdeling. De badkamers zijn daarom multifunctioneel. De wastafel kan als wastafel worden gebruikt, maar je kunt er ook een baby verschonen. Rolluiken kunnen de open badkamer afscheiden, wanneer een tiener of een van de ouders willen douchen. De nieuwbouw kreeg per quadrant een eigen accentkleur – blauw, oranje, groen of geel – om de oriëntatie te versterken. De plafonds bestaan uit witmetalen klimaatplafonds die akoestisch werken en zowel de verwarming als de koeling regelen. Omdat er vaak jaren liggen tussen het ontwerp en de uiteindelijke bouw, probeert G.A.F. architects zo tijdloos mogelijk te ontwerpen. Steeds met de blik naar de toekomst. Zo vormt de uitnodigende, monumentale entreezone van de nieuwbouw een semi-openbare straat. Uiteindelijk leidt deze naar een toekomstig plein aan een nog te realiseren nieuwbouw.

www.gaf.eu

FOTO LINKSBOVEN
Terrassen zorgen voor extra ruimte en lichtinval.

FOTO RECHTSBOVEN
Operatiekamer.

FOTO ONDER
Vogelvlucht van de nieuwbouw, met royale patio's die zorgen voor directe daglichttoetreding.

